

Tranter duas patrias

Il bulletin dals Catalans en Svizra

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ Ina letra mida tut. «Casa Nostra» (CN) sa numna «associació de gent de parla catalana a Suïssa i Alemana» e n'astga tuttina betg vegnir confundida cun «Cosa Nostra», enconuschida en tut il mund e che na basegna nagina preschentaziun. «CN» è naschida en turn 1960 en il chantun Turitg sco consequenza da l'immigraziun da lavurers catalans. Oz survegna la Catalogna immigrads d'autras terras spagnolas e schizunt da l'Africa; ils lavurers arrivads en Svizra avant quaranta onns sa legran da la pensiun u la giuandania. Tuttina datti anc sis sezuns activas da «CN» en il triangul Winterthur-Basilea-Losanna, trais en lezas citads, ina a Berna-Köniz, ina a Turitg ed ina a Wettingen/AG. Il secretariat n'ha betg midà lieu dapi quaranta onns¹⁾. 2000 ha «CN» da Svizra publitgà in'ediziun speziala da ses bulletin «Plançó» («plantina») grazia a l'agid da la regenza da Catalogna.

Auturs integrads en la Bassa

In artigel è firmà da Joan Antoni Samaranch, president dal Comitè olimpic internaziunal, sper l'architect Santiago Calatrava il Catalan da Svizra il pli renumnà. Samaranch fa endament ils tschient onns da Josep Tarradellas (1899–1988), emprim president da Catalogna suenter la fin da la dictatura. Suenter l'aboliziun illegala da las instituziuns catalanas (1939) han ellas survivì en la sumbriva da l'exil. Tarradellas è vegnì elegì 1954 president senza pussanza, ma tenor las furmas legalas. Il retg da Spagna, restaurà 1975, ha pia restaurà sez il president da Catalogna. In'otra personalitad catalana da Svizra, vegl prof. Ramon Sugranyes de Franch, parsura da la secziun bernaisa da «CN», raquinta da sia amicitia cun il filosof Jacques Ma-

Aesch/BL: Funtauna da bronz e chaltschina dal Giura, ovra (1997) da l'artista catalana Roser Haefliger-Lanaspa.

MAD

ritain (1882–1973) ed «il respect da lez per la dignitad e la libertad da la persuna, creada da Dieu directamain,

e la gistia e la fraternitad che fan ora l'umanissem cristian» (p. 4). Ramon Granell (secziun da Wettingen) com-

mentescha ina maxima dal teolog contemporan Leonardo Boff: «Jau na vi in'economia che destrueschia las culturas. Ins duai mantegnair la diversitad spiertala dal mund» (pp. 26–27). Roger Gilabert i Sans (6 onns, Berna) rapporta davart las activitads da «la classa da catalan e da gieus» (p. 29) frequentada d'otg uffants. I suanda infurmaziuns davart la radunanza generala da «CN», la vita da sias sis secziuns ed ils curs da catalan d'Antoni Simó Massó i Alegret a la Universitad da Turitg. La davosa pagina mussa ina sculptura da Roser Haefliger-Lanaspa, artista catalana che stat ad Aesch/BL, numnadamain ina funtauna da bronz e chaltschina dal Giura. «Roser» vul dir tuttina sco per rumantsch; en Catalogna dovr'ins lez substantiv masculin sco prenum feminin, sco era dal reminent «consol» («consolaziun», «confiert») ed ils toponims «Meritxell» e «Montserrat», nums da dus lieus populars da pelegrinadi (ins enconuscha la chantadura d'operas Montserrat Caballé, naschida 1933 a Barcelona).

Influenzas artisticas multifaras

«Plançó 2000» rapporta era davart ils pajais da linguatg catalan. Enric Ros descriuva la situaziun da la tschantscha en quellas sdrimas catalanas da cunfin che fan part da l'Aragun, ina situaziun blier pli malsegira ch'en la Catalogna per propi. Pli legraivel, ed illustrà cun maletgs, è in lung artigel davart ritgezhas artisticas catalanas pauc enconuschidas, numnadamain la pictura gotica. L'autura, Silvia Costa Paillet (secziun bernaisa da «CN»), distingua trais temps. Ils cisterziens e lur ils dominicans han gidà a derasar l'art gotic, cun maletgs vi dals altars, vers la fin dal 13avel tschientaner. Enturn 1340, grazia als contacts maritims adina pli stretgs cun la Toscana, ha sa fatga sentir l'influenza da Siena; ma la catastrofa europeica da la

mort naira (pestilenza) ha spert mess fin a la derasaziun da lezza scola en Catalogna. En il 15avel secul, entras la curt da Burgogna, prevaleva il stil da gronds picturs flams sco Jan van Eyck (1390–1441). L'autura concluda recumandond da visitar en Catalogna il dom da Manresa, il Museum episcopal da Tarragona, il Museum naziunal d'art a Barcelona e la baselgia claustrala da Pedralbes, er a Barcelona. Lezza citad è renumnada entras l'Institut Barraquer, pionier en la perscrutaziun da l'egl. Carles Auer i Vidal descriuva manidlamain la glaucoma u nivla verda, malsogna incurabla caracterisada da l'auta pressiun dals egl e che po finir cun la tschorvadad totala. L'autur enumerescha las tschintg sorts da glaucoma e punctuescha ch'ins possa be franar lur progress.

Da Lorena en Svizra sur il Banat

Roger ed ils set uffants da sia classa discurren catalan ed emprendan ad al scriver. I frequentan era la scola bernaisa, discurren il dialect da lur citad ed emprendan a scriver tudestg. Probabel vegnan els a restar en Svizra. Il schurnalist turitgais Willi Wottreng raquinta da ses perdavants lorenais Vautrin, clamads da l'imperatur Frankestg I (1708–1765), duca da Lorena, per popular il Banat e lura germanisads sco «Tudestgs dal Danubi»; in da lur descendents è emigrà en Svizra sco burgais da l'Ungaria, ha maridà ina Svizra, e lur uffant, il bab da Willi, è vegnì Svizzer: «Sch'ins sgratta il lac d'in uman svizzer, vegn in ester a la glisch»²⁾. Quai vala lur era per ils descendents da Roger.

1) Adressa: Postfach 625, 8304 Wallisellen. Telefon e fax: 01 984 30 38.

2) Willi Wottreng, *Ein einzig Volk von Immigranten. Die Geschichte der Einwanderung in die Schweiz*. Turitg (Orell Füssli, ISBN 3-280-02652-0) 2000, p. 103.